



Nationaal Coördinator
Terrorisbestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Departementaal vertrouwelijk
Duiding Maatschappelijke impact COVID-19 (nr. 10)

Kerneenheid
Analyse

Maandag 16 november - geactualiseerd tot 12.00 uur

Duiding

Niet substantieel gewijzigd

- Draagvlak maatregelen niet fundamenteel gewijzigd. Er blijven voorstanders van strengere maatregelen en felle tegenstanders van de maatregelen, maar bij de meerderheid lijkt er draagvlak te zijn.
- Ondanks draagvlak, gedraagt niet iedereen zich daarnaar. Vooral jongeren lijken de (strengere) maatregelen niet altijd na te leven.

Nieuw of veranderd

- Animo voor demonstraties of acties tegen coronamaatregelen lijkt iets groter, zoals het geval lijkt bij de aangekondigde aanwezigheid van tegenstander van de maatregelen bij de demonstratie van Farmers Defense Force op 17 november.
- Verzet en/of ongenoegen over mondkapjesplicht houdt aan en die over vaccinatie en vuurwerkverbod nemen toe. Dit zijn thema's die aanspreken bij een deel van de bevolking die wantrouwen hebben over uiteenlopende onderwerpen. Het vuurwerkverbod kent zowel voorstanders als tegenstanders in alle geledingen van de Nederlandse samenleving. Het afsteken van vuurwerk is voor velen een uitlaatklep en iets waar ze naar toelevens.
- Berichtgeving over verzamelen informatie door defensie-eenheid kan koren op de molen zijn van tegenstanders maatregelen en wantrouwers van overheid.
- Feestdagen én berichtgeving daling van 'coronabezetting' in de Nederlandse ziekenhuizen lakmoesproef voor draagvlak en naleving corona-maatregelen. Uit onderzoek blijkt dat mensen tijdens de feestdagen mogelijk hun gedrag aanpassen aan de maatregelen. Eerder bleek dat mensen daarentegen ook hun gedrag aanpasten aan de daling van besmettingscijfers en versoepelingen van maatregelen.

Situatiebeeld

Draagvlak voor de maatregelen

- Sinterklaas en kerst worden vooral thuis, in kleine kring, of samen online gevierd. Volgens een onderzoek van lootjestrekken.nl onder 1000 mensen gaat 35 procent (tegen 50 procent vorig jaar) van de Nederlanders dit jaar Sinterklaas vieren. In een onderzoek van Eenvandaag zegt 9 procent van de deelnemers dat ze met meer dan het nu toegestane aantal mensen pakjesavond gaan vieren. Verder geeft in totaal 80 procent van de Nederlanders aan dat zij dit jaar Kerstmis zullen vieren. 71 procent van de Nederlanders geeft aan dat zij dit jaar van plan zijn minder familieleden te bezoeken, 48 procent geeft aan minder vrienden fysiek te kunnen zien.
- Vaccinatiestrategie in ontwikkeling: onderzoek geeft aan dat rond de 20% geen vaccin wil en ongeveer een even groot aantal twijfelt nog. Uit verschillende peilingen die afgelopen zomer zijn gehouden blijkt dat 13 tot 18 % geen vaccin wil, en dat 16 tot 25 % twijfelt. De verwachting is dat met name jongeren kritisch zullen zijn, omdat zij onder andere niet erg ziek worden van COVID-19. Uit onderzoek van het Nationaal Ouderenfonds blijkt dat er ook twijfel bestaat onder mensen boven de 55. Ruim een kwart (27,2 procent) van hen wil zich niet direct te laten vaccineren, 7,3 procent weet het nog niet.
- Uiteenlopende redenen om vaccin te weigeren. De weigeraars zouden twijfelen aan de veiligheid, zijn bang voor de bijwerkingen of vinden zichzelf gezond genoeg. Vaccinatieweigeraars baseren zich vaak op nepnieuws en complottheorieën die onder andere verspreid worden via internet. Elementen als wantrouwen tegen de overheid en de geheime afspraken tussen overheden en farmaceuten spelen daarbij een rol. Het risico is groot dat gematigde twijfelaars complottheorieën in getrokken worden. De vrees bestaat dat milde bijwerkingen zullen worden uitvergroot door tegenstanders en dat daardoor de bereidheid tot vaccinatie daalt.
- Het aantal coronabesmettingen op Curaçao stijgt snel en de overheid legt extra strenge maatregelen op. Veel Nederlanders hebben na de persconferentie van vorige week een reis naar het eiland geboekt. Er is discussie gaande over toeristen die het virus Curaçao binnen zouden brengen, maar volgens een Curaçaose epidemioloog is dit niet het geval. Vanaf maandag gaan strengere regels gelden op het eiland, dat wel open blijft voor toeristen.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

Maatschappelijk ongenoegen

- Het rustige beeld van vorige week op sociale media zet de afgelopen dagen door.
 - Onder actiegroepen wordt de oproep gedeeld van Farmers Defense Force om op 17 november af te reizen naar Den Haag om daar te protesteren tegen de opkoopregeling waarmee veehouders binnen een straal van 10 kilometer van N2000-gebieden uitgekocht kunnen worden. Actiegroepen die hebben aangegeven te zullen deelnemen zijn Viruswaarheid, Nederland in Opstand en Extinction Rebellion. Naar zeggen worden er enkele honderden aanwezigen verwacht.
 - Opnieuw berichten op sociale media van complotdenkers of virusontkenkers die journalisten bedreigen met geweld omdat ze kritisch over hen schrijven of hen online volgen. Ook circuleert er opnieuw een lijst met adresgegevens van bewindslieden en journalisten onder de actievoerders op Telegram. Het lijkt deels om dezelfde namenlijst met adresgegevens te gaan die eerder door actievoerders op sociale media werd gepubliceerd met aanvullend enkele nieuwe namen.
- Het verzet tegen het dragen van mondkapjes houdt aan. Actievoerders delen op sociale media het document 'uitzondering mondkapjes' afkomstig van de Rijksoverheid. Met het document wordt een persoon met een beperking of chronische ziekte gevrijwaard van het dragen van een mondkapje. Onder actievoerders wordt opgeroepen het document uit te printen en te allen tijde op zak te dragen. Om mensen met een minimuminkomen te ontzien, verstrekken steeds meer gemeenten en welzijnsorganisaties gratis mondkapjes. Tevens melden leerlingen, ouders en leraren dat kinderen en het onderwijs lijden onder de spanningen rondom het mondkapjesbeleid op middelbare scholen. Dit blijkt onder andere uit de ruim honderd klachten die bij meldpuntmondkapjes.nl zijn binnengekomen en berichten die worden uitgewisseld in regionale appgroepen van ouders die zich verzetten tegen het mondkapje op middelbare scholen.
- Vaccinatie speelt de afgelopen dagen steeds meer een nadrukkelijke rol in de berichtgeving op sociale media. Het verzet tegen het vaccin leeft, naast de protestbeweging tegen de coronamaatregelen, ook binnen anti-overheidsgroepen. Onder andere de Gele Hesjes hebben via sociale media te kennen gegeven het vaccin niet te laten vaccineren. Complotdenkers uiten twijfels over de werking van het aangekondigde Pfizer vaccin. Zo delen zij op Telegram video's waarin die twijfels worden geuit. Ook worden er berichten gedeeld met de mededeling dat Pfizer het vaccin op kinderen test. Dit leidt tot de nodige verontwaardiging.
- Discussie omtrent het vuurwerkverbod neemt toe.
 - De discussie omtrent het vuurwerkverbod op sociale media neemt toe en was tijdens het weekend trending topic op Twitter. Premier Mark Rutte en minister Hugo de Jonge kregen tijdens een tweede chatsessie op sociale media, waarin ze vragen over het coronabeleid beantwoorden, veel boze reacties op het vuurwerkverbod voor aanstaande jaarwisseling.
 - De vuurwerkbranche vreest dat de politiek het coronavirus misbruikt om een algeheel vuurwerkverbod te forceren en waarschuwt dat deze beslissing juist zal leiden tot meer slachtoffers omdat mensen hun toevlucht zullen zoeken in gevaarlijk illegaal vuurwerk. Ook de opslagcapaciteit van de importeurs is ontoereikend wanneer de uitlevering stopt.
 - Aan de stijgende verkoopcijfers te zien wijken vuurwerkkliefhebbers ook uit naar carbidschieten, dat niet onder het vuurwerkverbod valt. Dit is doorgaans veilig, maar mogelijk nemen de risico's toe door onervaren gebruikers.
- Vernieling speciale unit voor coronazorg in Beek en Donk gepleegd uit onvrede tegen coronamaatregelen. Het OM vervolgt twee mannen voor het vernielen van die unit voor coronazorg. De mannen hebben bekend dat ze betrokken waren bij de vuurwerkaanslag, die gepleegd zou zijn uit onvrede met de coronamaatregelen.
- Op 25 november dient een kort geding dat Viruswaarheid heeft aangespannen tegen de staat. Volgens de actiegroep is de PCR-test ongeschikt om besmetting te constateren terwijl de overheid deze gebruikt om de coronamaatregelen te rechtvaardigen. Ze eisen een einde aan de massale testcampagne.
- Betogingen en illegale feesten afgebroken. Dit weekend is een betoging in Amsterdam en zijn meerdere illegale feesten beëindigd door de politie. Vrijdagavond is een agent hierbij gewond geraakt.
- Defensie-eenheid verzamelde informatie over actiegroepen. NRC meldt dat een defensie-eenheid (LIMC) die half maart werd opgericht om de coronacrisis en het verspreiden van desinformatie in kaart te brengen, zonder mandaat op grote schaal inlichtingen verzameld en gerapporteerd heeft. Daarbij hebben militairen zich maandenlang verdiept in het gedrag van maatschappelijke groepen als 5.1.2e 5.1.2e in de gaten gehouden. 5.1.2e heeft via sociale media kritisch gereageerd op de berichtgeving van NRC over de eenheid en noemt het 5.1.2i dat defensie eigen burgers bespioneert'.